

مقاله پژوهشی:

ارکان جهت‌ساز نظام اداری کشور در گفتمان ولایت‌فقیه

ارسطو توحیدی^۱، سید مهدی میرین بابازادگان^۲

تاریخ دریافت: ۹۸/۵/۵

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۱/۲۸

چکیده

ارکان جهت‌ساز نظام اداری در هر کشوری تعیین‌کننده همه امور تلقی گردیده و سنگ‌بنا و چارچوب کلی ناظر بر مدیریت حوزه نظام اداری را شکل می‌دهند. در جمهوری اسلامی ایران که بر پایه اصل ولایت‌فقیه شکل گرفته است، شناخت ارکان مورد بحث در گفتمان ولایت‌فقیه از اهمیت برخوردار است. پس این مقاله باهدف تبیین ارکان جهت‌ساز نظام اداری کشور (اهداف راهبردی، دکترین‌ها و سیاست‌های راهبردی) در گفتمان ولایت‌فقیه تحریر شده است.

در این تحقیق کاربردی - توسعه‌ای که با روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است، اطلاعات با روش کتابخانه‌ای و با مراجعه به اسناد و مدارک معتبر گردآوری و با روش تحلیل محتوای کیفی تجزیه و تحلیل شده‌اند. نتایج این تحقیق نشان‌دهنده ارکان جهت‌ساز نظام اداری براساس گفتمان ولایت‌فقیه است که اهم آنها عبارتند از: **اهداف:** (۱) ایجاد نظامی مبتنی بر ظرفیت‌های داخلی، (۲) نهادینه‌شدن وجدان‌کاری و انضباط اجتماعی در نظام اداری، (۳) ایجاد نظامی پاسخگو و مسئولیت‌پذیر در مقابل مردم، (۴) استقرار عدالت و عدم تبعیض و فساد در نظام اداری، (۵) شکل‌گیری نظام اداری مبتنی بر فضایل اخلاقی و حمایت‌کننده حقوق اساسی و مشروع مردم، (۶) برخوردارشدن از نظام اداری قدرتمند و تقویت‌کننده اقتدار ملی. **دکترین‌ها:** (۱) تعالی محوری واقع‌بینانه با رویکرد اسلامی، (۲) همسویی با تدابیر ولایت‌فقیه، (۳) مراقبت و پاسخگویی در اندیشه و عمل، (۴) تأکید بر نظارت درونی، (۵) قانون‌مداری، (۶) عدالت‌محوری، (۷) محور قراردادن مبانی اسلام در خدمت به مردم. **سیاست‌ها:** (۱) انعطاف‌پذیری و کاهش تمرکززمانی، (۲) حداکثر استفاده از ظرفیت‌های مردمی در اداره امور، (۳) نصب‌العین قراردادن قانون در تصمیم‌گیری‌ها، (۴) محور قراردادن نیازهای مادی و معنوی مردم، (۵) رعایت حق‌الناس و اجتناب از اقدامات حمایت‌کننده غیرعادلانه، (۶) تکیه بر مشارکت مردمی در نظام اداری.

کلید واژه‌ها: گفتمان ولایت‌فقیه، اهداف، دکترین‌ها، سیاست‌ها، نظام اداری

۱. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

۲. دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

با ظهور انقلاب اسلامی، به دلیل ضرورت‌های انقلاب و مشکلات ناشی از دیوانسالاری نظام موجود اداری، نه تنها دیوانسالاری برجای مانده از حکومت سابق پاسخگوی انتظارات روبه رشد مردم نبود، بلکه فرآیندهای پیچیده و پریپیچ و خم اداری مانع جدی برای تصمیم‌گیری در محیط رو به تحول کشور بود؛ به گونه‌ای که برخی در تحلیل ظهور انقلاب، یکی از عوامل مؤثر یا حداقل انتظارات مردم را در جنبش سال ۱۳۵۷ دستیابی به نظام اداری پاسخگو می‌دانند. نظامی که بتواند موتور محرک سایر بخش‌ها در توسعه کشور بوده و باعث انباشت سرمایه و گسترش اعتماد عمومی و افزایش سرمایه‌های اجتماعی توسعه کشور شود (طباطبایی، ۱۳۹۰: ۱۲).

با توجه به اینکه تقلید و نسخه‌برداری از شیوه‌های مدیریتی و برنامه‌های عملیاتی کشورهای دیگر، با توجه به جنبه‌های زیست‌بوم شناختی نظام اداری و مدیریت اجرایی کشورمان، موجب سرگردانی ما در بحران ارزشی، بینشی و مدیریتی خواهد شد، پس لازم است در قالب نگرش اسلام به انسان، ماهیت عمل و سازمان بر پایه اصول و مبانی برخاسته از قانون اساسی به مدل‌سازی مطلوب و درخور نظام اجرایی کشور دست‌یازیم. از طرفی شاهد این بوده‌ایم که مقام معظم رهبری نیز در مناسبت‌های مختلف به توصیه برای اصلاح نظام اداری پرداخته‌اند. برای نمونه ایشان در خطبه‌های نماز جمعه تهران (۱۳۷۹/۰۱/۲۶) بیان داشتند: «بدیهی است که در میان‌جامعه مواردی وجود دارد که باید اصلاح شود. ما اصلاح اداری لازم داریم؛ اصلاح اقتصادی لازم داریم؛ اصلاح امنیتی لازم داریم؛ اصلاح در قوانین و مقررات لازم داریم. ما احتیاج داریم که دستگاه اداری‌مان مقرراتی داشته باشد که برای همه یکسان باشد و در آن تبعیض نباشد. اگر بود، نقطه‌ی فاسدی است و باید اصلاح شود.»

پس باید اصول، مفاهیم و عناصر کلیدی و مدیریتی را که یک نظام اداری، مبتنی بر مبانی معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی اسلام استوار ساخته است، شناسایی کرد و با احصاء تجربیات، مقتضیات برتری‌ساز و اخلاقی قدرت در نظام جمهوری اسلامی ایران را در نظام اداری به منصف ظهور رساند.

از طرفی ارکان جهت‌ساز نظام اداری هر کشوری تعیین‌کننده همه امور و سنگ بنا و محور نظام اداری را شکل می‌دهند. در واقع کیفیت نظام اداری و جهت پیشرفت را تعیین می‌کنند؛ به عبارت دیگر نقشی بس سترگ در تنظیم فعالیت سایر بخش‌ها، واحدها و اجزاء مختلف نظام دارند.

بنابراین در نظام جمهوری اسلامی ایران که بر پایه مبانی دین اسلام و اصل ولایت‌فقیه شکل گرفته است، نیاز خواهد بود تا ارکان جهت‌ساز اداره امور حوزه نظام اداری کشور نیز با توجه به ارزش‌های اسلامی و گفتمان ارزشی ولایت‌فقیه تنظیم شوند. بدین ترتیب، مشکلی که پژوهشگر سعی دارد در جریان این تحقیق علمی به آن پردازد، روشن نبودن ارکان جهت‌ساز نظام اداری کشور در گفتمان ولایت‌فقیه است که تا کنون به صورت مدون وجود ندارد.

این تحقیق از این بابت که ارکان جهت‌ساز در نگاه ولایت‌فقیه به صورت بنیادی تعیین‌کننده و هدایت‌کننده نظام اداری کشور است و شناخت آنها ادبیات مدیریتی را در حوزه نظام اداری کشور توسعه می‌دهد و از طرفی برای کارگزاران و برنامه‌ریزان نظام اداری و اصلاح آن می‌تواند راهگشا باشد، از اهمیت زیادی برخوردار است. همچنین ضرورت انجام تحقیق در این است که اگر انجام نشود، فاصله اهداف، دکترین‌ها و سیاست‌های موجود نظام اداری با آنچه در گفتمان ولایت‌فقیه است (که باید اساس کار نظام اداری کشوری باشد که براساس مبانی دین مبین اسلام ناب محمدی^(ص) اداره می‌شود) روشن نخواهد شد.

بنابراین، این تحقیق با هدف تبیین پاسخ این سوال به انجام رسیده است که ارکان جهت‌ساز نظام اداری کشور (اهداف، دکترین‌ها و سیاست‌ها) در گفتمان ولایت‌فقیه کدامند؟

پیشینه‌شناسی و مبانی نظری تحقیق

پیشینه‌شناسی

در طی سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، تحقیقات متعددی در حوزه نظام اداری کشور از جمله طرح‌های پژوهشی و به تبع آن برنامه‌های مصوب متعددی از جمله

برنامه‌های مختلف تدوین شده با هدف تحول و یا اصلاح نظام اداری، در سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و پس از تصویب در قالب برنامه‌های پنجساله توسعه کشور و یا مصوبات دولتی، به انجام رسیده است. اما تحقیقی که به‌طور خاص و صریح به بحث استخراج ارکان جهت‌ساز نظام اداری، به عبارتی اهداف راهبردی، دکترین‌ها و سیاست‌های راهبردی حوزه اداره امور نظام اداری براساس گفتمان ولایت‌فقیه پرداخته باشد، در فرآیند بررسی مشاهده نشد. در این رابطه به غیر از سند چشم‌انداز کشور که به‌طور کلی ویژگی‌های عمومی و سیمای کلان جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ را ترسیم و هدفگذاری کرده است، تنها سند بالادستی و اساسی که به‌طور خاص در حوزه نظام اداری تدوین شده و قابل رجوع می‌باشد، مجموعه سیاست‌های کلی نظام اداری، ابلاغی مقام معظم رهبری، حضرت امام‌خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) است که در اوایل سال ۱۳۸۹ در ۲۶ بند تدوین و به مبادی ذریبط ابلاغ شده است.

به غیر از موارد مذکور، تنها تحقیقی که می‌تواند تا حدودی با موضوع تحقیق ارتباط داشته باشد، رساله دکتری مدیریت دولتی آقای سید عباس کاظمی بیدگلی با عنوان «مدلی برای تدوین اجرای برنامه‌های اصلاح و بهبود ظرفیت اداری در ایران» است که در سال ۱۳۸۹ در دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی، تهران با سؤال‌های زیر انجام شده است:

- (۱) چرا با وجود تلاش‌های بسیار و اجرای برنامه‌های متعدد در جهت اصلاح و بهبود نظام اداری، اغلب این برنامه‌ها با عدم تحقق اهداف روبرو می‌شوند؟
- (۲) چگونه می‌توان به تدوین و اجرای برنامه‌های اصلاح و بهبود نظام اداری کمک کرد؟

این تحقیق از روش دلفی و پرسشنامه به‌عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. ابتدا از طریق مطالعات کتابخانه‌ای با ایده‌گیری از رویکرد تطبیقی - تاریخی و انجام مصاحبه‌های اکتشافی، جهت‌گیری‌های اصلی و چارچوب اولیه مدل طراحی شده است. سپس با تدوین چند دور پرسشنامه و توزیع آن میان نمونه آماری، داده‌ها به‌منظور تحلیل، گردآوری شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که عوامل زیادی در قالب سه بعد اصلی

بر دستیابی به اهداف اصلاح و بهبود نظام اداری اثر می‌گذارند و سازمان‌ها و نهادهای مجری سیاست‌های کلی نظام اداری در تدوین و اجرای این برنامه‌ها، باید به آنها توجه کنند.

در این پژوهش تاکید شده است که هر جامعه‌ای الگویی خاص برای اصلاح نظام اداری نیاز دارد و تأکید و تمرکز صرف بر مدل‌های غربی، دسترسی به اهداف تعیین‌شده را با اختلال مواجه خواهد ساخت. توجه به ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی، نظام سیاسی و نظام اجتماعی، از جمله عوامل اصلی در بعد محیطی جامعه ایرانی به منظور اجرایی نمودن سیاست‌های کلی نظام اداری است. ابعاد اصلی شناسایی شده دیگر شامل دو بعد فرآیند تدوین و اجرای برنامه‌هاست. در نهایت و در بعد اجرایی این برنامه‌ها، نتایج تحقیق نشان داد که باید وضعیت سازمان و نهادهای مجری و نیز کارکنانی را که در این سازمان‌ها فعالیت می‌کنند، مورد توجه قرار داد.

مفهوم نظام اداری

نظام اداری به معنی روند تصمیم‌گیری، اداره تصمیم‌ها و اجرای تصمیم‌هاست. براساس تعریفی کلان، نظام اداری عبارت است از فرایندی که به واسطه آن مؤسسات دولتی به اداره امور عمومی می‌پردازند. منابع عمومی را مدیریت و از حقوق افراد جامعه حمایت می‌کنند و به تعبیری دیگر، نظام اداری عبارت است از شیوه به‌کارگیری قدرت، توسط دولت و مدیریت توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور؛ در تعریف اخیر نظام اداری که مستقیماً با مدیریت فرآیند توسعه پیوند یافته است هر دو بخش عمومی و خصوصی را به‌طور هم‌زمان دربرمی‌گیرد. از آنجاکه نظام اداری حدود و میزان انتظارات، اعطای قدرت، صحت عملکرد، چگونگی انجام هر فرآیند به صورت مستقل یا تابع مدیریتی و راهبردی و نیز گردش کارها را شامل می‌شود، در تحلیل نظام اداری باید توجه خاصی به ارکان و عوامل رسمی و غیررسمی دخیل در فرآیندهای تصمیم‌گیری، اداره تصمیمات و اجرای تصمیمات و نیز ساختارهای رسمی و غیررسمی مؤثر در راه رسیدن به نتایج و پیاده‌سازی

آنها معطوف، شود. نظام اداری می تواند در مفاهیم متعدد دیگری نیز تجلی پیدا کند مانند نظام های بین المللی^۱، حکومت ها^۲، نظام های مشارکتی^۳، حاکمیت ملی^۴ (فرج وند، ۱۳۹۰).

هدف

هدف در لغت، به معنای (نشانه) و (غرض) است، اما در اصطلاح، چیزی است که شخص قبل از عمل، آن را در نظر می گیرد و نیروی خویش و وسایل لازم را برای وصول به آن به کار می برد و غرضش دستیابی و رسیدن به آن است. در تعریف هدف باید گفت: عبارت از «نتیجه ای است که رسیدن به آن مورد نظر باشد». از این رو هر برنامه ریزی با تشخیص و تجزیه و تحلیل هدف های سازمان شروع می شود و به دنبال آن اقدامات بعدی صورت می گیرد و همان طور که گفته شد، سازمان برای رسیدن به آن هدف به وجود آمده است (قرائی مقدم، ۱۳۸۲: ۶۲).

دکترین

دکترین، به طور عام به معنای نظریه، عقیده، اصول و قواعد، آموزه و آیین است. دکترین شامل مجموعه ای از عقاید، نظریه ها، اصول و قواعد اساسی و بنیادی است که مورد باور، اعتقاد و حمایت پیروان یک مکتب بوده و معمولاً توسط نظریه پردازان مهم، در شاخه های مختلف علوم ابراز می شود و راهنما و هادی طراحان و سیاستگذاران و دولتمردان در طرح ریزی و مجریان در اجرای عملیات قرار می گیرد. دکترین فاقد قدرت قانونی است و به کار بردن آن مستلزم قوه تشخیص و درک مقتضیات و تصمیم گیری صحیح و منطقی می باشد (سایت دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۹۲).

دکترین در سطح ملی، اصول و قواعدی بنیادی و هدایت گر است که مبتنی بر فلسفه و آرمان های اساسی نظام سیاسی کشور و برپایه اندیشه رهبران و حاکمان کشور در پشتیبانی

1. Global governance
2. Governments
3. Corporate governance
4. National governance

از سیاست‌ها و منافع ملی تبیین یا تدوین می‌شود و باعث ایجاد همسویی در تصمیم‌گیری و هدایت طرح‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های کلی نظام در راستای وصول به اهداف ملی می‌شود (توحیدی، ۱۳۸۹: ۶۰).

بنابراین، می‌توان گفت دکترین مجموعه اصول و قواعد بنیادین، معتبر و کاربردی هستند که بر پایه اندیشه رهبران و پیش‌کسوتان و خبرگان یک حوزه مطرح و به باور عمومی تبدیل شده و به کارگیری آنها باعث همسویی، هم‌افزایی و هماهنگی در تصمیم‌گیری، فعالیت‌ها و اقدامات در سلسله‌مراتب کارگزاران و مجریان امر در آن حوزه می‌شود.

سیاست

سیاست، به معنی شیوه‌ها، روش‌ها، خط‌مشی‌ها، رئوس مطالب و راهنمایی‌های لازم برای اداره و هدایت امور، تنظیم روابط و اجرای وظایف در سلسله‌مراتب مدیریت در جهت رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده است (سایت دانشگاه دفاع ملی، ۱۳۹۲). بنابراین، سیاست به زبان ساده مجموعه‌ای از بایدها، نبایدها، توصیه‌ها و اولویت‌هایی هستند که برای اداره خردمندان امور در یک نهاد یاسازمان و یا یک کشور اتخاذ می‌شوند.

تحول نظام اداری

منظور از تحول اداری، استقرار فناوری نوین، تغییر بنیادی راهبردها، مهندسی مجدد فرآیندها، بازسازی سازمان در چارچوب یک ساختار متفاوت، اقدام کلان بهبود نوآوری‌ها، ادغام تملک، تغییر فرهنگ و نظایر آن در نظام اداری می‌باشد (کاتر و کوهن، ۲۰۰۵: ۱۱). در تعریفی دیگر، تحول اداری عبارت از انجام اقداماتی برای اثربخش‌تر ساختن بوروکراسی از طریق شفافیت و پاسخگویی به نیازها و درخواست‌های عموم، است (نشکوا و کستادینوا، ۲۰۱۲). کشورهای بسیار کمی وجود دارند که از بوروکراسی دولتی و نظام خدمات کشوری‌شان رضایت داشته باشند (وایز و وایزمن، ۲۰۱۲). تلاش برای توسعه نظام اداری در کشورهای

توسعه یافته، به ظهور پارادایم‌هایی در مدیریت دولتی از جمله الگوی سنتی اداره امور دولتی ۱۸۷۰ تا ۱۹۸۰، الگوهای مدیریت دولتی از ۱۹۸۰ به بعد مانند مدیریت دولتی نوین، بازآفرینی دولت، حکمرانی خوب و خدمات عمومی نوین منجر شد. در واقع می‌توان شکل‌گیری تئوری‌های مدیریت دولتی را ناشی از نیاز دولت‌ها به تحول در نظام اداری دانست. به‌همین دلیل، اگر پارادایم‌های مدیریت دولتی را راهبردهای اصلاح و تحول مدیریت دولتی دانست، دور از ذهن و نامناسب نخواهد بود (بارانی و همکاران، ۱۳۹۶).

تحول اداری هم برای کشورهای توسعه‌یافته و هم برای کشورهای در حال توسعه، ضرورت دارد و از این‌رو دانشمندان علوم اداری و مدیریت در پاسخ به سؤال‌هایی مبنی بر اینکه چرا باید تحول اداری صورت گیرد؟ و چرا دولت‌ها باید نظام اداری و یا نقش‌ها و کارکردهای خود را اصلاح نمایند؟ پاسخ‌های متعددی یافته‌اند. درحالی‌که پترز (۱۹۹۶)، هود (۱۹۹۸) و پولیت و بوکارت (۲۰۰۴) توانسته‌اند نظریه‌های پشتیبانی‌کننده از این اصلاحات را شناسایی کنند؛ اما سیاست‌های فرعی این نظریه‌ها همیشه با یکدیگر کاملاً سازگار نبودند (گلدفینچ و والیس، ۲۰۰۹).

ادبیات مدیریت دولتی مملو از نظریه‌هایی درباره تغییرسازمانی و کاربردهای آن در مدیریت دولتی است (فرناندز و رینی، ۲۰۰۶). واژه‌هایی از قبیل بازآفرینی، انقلاب و اصلاح که به‌طور معمول در جنبش مدیریت دولتی نوین و دیگر تغییرات اخیر در نظریه‌های اداری به کار برده شده است (باراباشو و استراسمن، ۲۰۰۷؛ کتل و همکاران، ۲۰۱۰؛ کورکری و همکاران، ۱۹۹۸؛ فردریکسون، ۱۹۹۷؛ لایت، ۱۹۹۸؛ کتل، ۱۹۹۷؛ اوزبورن و گابلر، ۱۹۹۲). بدیهی است هر تغییری در نظام اداری، مبتنی بر ارکان جهت‌سازی است که برای نظام اداری تعریف می‌شود.

1. Goldfinch & Wallis
2. Fernandez & Rainey
3. Barabashev & Straussman
4. Kettl et al
5. Corkery et al
6. Frederickson
7. Light
8. Osborne & Gaebler

اندیشه‌ها، نظریه‌ها، آراء و رهنمودهای ولایت‌فقیه درباره نظام اداری

برشماری تمام اندیشه‌ها، نظریه‌ها و آراء ولایت‌فقیه - امام‌خمینی^(ره) و امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) - در حوصله این مقاله نیست، لکن در تحلیل محتوای انجام‌شده، به همه موارد مرتبط با موضوع، پرداخته شده است. پس در اینجا به اهم موارد اشاره می‌شود.

در نظر امام خمینی^(ره) بازسازی و آبادکردن کشور بدون احیاء فرهنگ اصیل اسلامی، زدودن آثار طاغوت از جامعه و ترقی در سایر زمینه‌ها، مانند: عدالت اجتماعی، آموزش و پرورش، خودسازی، تقوا و... میسر نیست. از نظر معظم‌له توسعه، امری فراگیر و همه‌جانبه است و تمامی عرصه‌های حیات آدمی را در برمی‌گیرد که این معنی خیلی وسیع‌تر و عمیق‌تر از مفهوم توسعه در ادبیات کارشناسان فن است. آنان با وجود اینکه در دهه‌های اخیر توسعه را علاوه بر مفهوم اقتصادی، شامل سایر عرصه‌ها مانند سیاست، آموزش و غیره می‌دانند، ولی هرگز هیچ کدام به خودسازی و ارتباط با خداوند متعال و لحاظ کردن توسعه به‌عنوان یک تکلیف شرعی نمی‌پردازند. در آراء حضرت امام‌خمینی^(ره) تمامی این مفاهیم منظور شده است. طبق نظرات امام راحل محورهای توسعه در ابعاد مختلف از جمله نظام اداری را می‌توان معنویت، استقلال و آزادی، اتحاد همه نیروها اعم از دولت و ملت برای‌سازندگی، عدالت و خدمت به محرومین و مستضعفین دانست (صحیفه نور، جلد ۱۰ و ۱۴، ۱۳۶۱؛ کلمات قصار امام خمینی^(ره)، ۱۳۷۳).

در بیانات حضرت امام‌خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)، اولین و برجسته‌ترین شاخص دولت مطلوب اسلامی، سلامت اعتقادی و اخلاقی می‌باشد. خدمت به خلق، دومین شاخصی است که رهبر انقلاب اسلامی در بیان ویژگی‌های دولت مطلوب اسلامی، به آن پرداختند. ایشان خدمت به مردم را گفتمان اصلی دولت اسلامی و فلسفه وجودی مسئولان خواندند. حضرت امام‌خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) عدالت را از دیگر شاخص‌های مهم دولت مطلوب اسلامی برشمردند و افزودند: همچنان که قبلاً نیز تأکید شده ما در پی پیشرفت و یا به تعبیر رایج توسعه هستیم، اما قطعاً این پیشرفت باید با عدالت همراه باشد و گرنه جامعه مانند کشورهای غربی دچار شکاف و تبعیض و نارضایتی خواهد شد. سلامت اقتصادی و مبارزه با فساد، چهارمین شاخص دولت مطلوب از نگاه رهبر

انقلاب اسلامی است. ایشان به اعضای دولت جدید یادآور شدند، منصب حکومتی جایگاه و سوسه انگیز قدرت و منابع مادی است، مانند یک چشم بصیر و یک نورافکن قوی و دائم، مراقب باشید دستگاه تحت مدیریت شما از وسوسه فساد، دور و در امان بماند. حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)، قانون‌گرایی را از دیگر شاخص‌های بسیار مهم دولت مطلوب دانستند و افزودند: قانون، ریل حرکت دولت است و اگر به هر دلیلی از آن خارج شوید کشور و مردم، صدمه می‌بینند. حکمت و خردگرایی ششمین شاخص مورد تأکید رهبر انقلاب بود. ایشان با توصیه مؤکد به دولت برای استفاده از ظرفیت خوب کارشناسان داخلی در همه زمینه‌ها و عرصه‌ها افزودند: باید قبل از هر اقدام و حتی هر اظهار نظر و موضع‌گیری، مطالعات کارشناسی لازم انجام شود چراکه هزینه برطرف کردن تبعات منفی کارهای ناپخته و سخنان ناسنجیده بسیار زیاد است. تکیه بر ظرفیت درون‌زای داخل کشور، نکته مهم دیگری بود که رهبر انقلاب بر آن تأکید کرده‌اند. حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در تشریح بیشتر ضرورت تکیه بر ظرفیت‌های درونی کشور افزودند: این حرف به معنای استفاده نکردن از ظرفیت‌های بیرونی نیست بلکه نکته اساسی این است که نباید به خارج امید بست و به آن اعتماد کرد (رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۷ شهریور ۱۳۹۲).

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی - توسعه‌ای است و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است که گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای و با ابزار فیش‌برداری از کتاب‌های تخصصی این حوزه، انجام شده است. نمونه آماری پژوهش، کلیه اسناد در دسترس، حاوی اندیشه‌ها، نظریه‌ها، آراء و رهنمودهای امام خمینی^(ره) و امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) است که به صورت تمام‌شمار مورد بررسی قرار گرفته‌اند. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، روش تحلیل محتوای کیفی بوده که با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA و با شیوه کدگذاری انجام شده است.

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

ابتدا متن اسناد مرتبط، شامل فرمایشات مرتبط امام خمینی^(ره) و حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند. پس از بررسی کامل، آن بخش از این اسناد که به‌طور کلی به نظام اداری کشور مرتبط می‌شدند انتخاب شده و به سامانه مستندات نرم‌افزار MAXQDA، منتقل گردیدند. پس از انتقال متون و داده‌های مرتبط به نرم‌افزار MAXQDA، مفاهیم موجود و متون مرتبط با هر کدام از مفاهیم، براساس مؤلفه‌های مرتبط با ارکان جهت‌ساز نظام اداری کشور در بخش سامانه کد، به روش کدگذاری باز، کدگذاری شدند. سپس مفاهیم استخراج شده براساس قرابت و ارتباطات مفهومی، خوشه‌بندی شده و در قالب جداول مفهوم-مؤلفه معرفی شده‌اند. در این مرحله، کدهای ایجاد شده در سامانه کد نرم‌افزار، بر حسب مفاهیم هر کدام و با استفاده از قابلیت‌های موجود در نرم‌افزار مقوله‌بندی شده و براساس سلسله‌مراتب مؤلفه‌ها و مفاهیم به شکل ساخت یافته سازماندهی شدند و اهداف، دکرین‌ها و سیاست‌های نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی فقیه ارائه شد که خلاصه تحلیل محتوای انجام شده در جدول زیر آمده است.

جدول شماره ۱. خلاصه تحلیل محتوای فرمایشات ولی فقیه در خصوص ارکان جهت‌ساز

ماهیت	مضمون	مقوله	فراوانی	گزاره	
هدف	ایجاد نظام اداری مبتنی بر ظرفیت‌های داخلی	اعتماد و خودباوری ملی	۳	عدم اعتماد به بیگانگان	
		استفاده از استعداد و خلاقیت‌های داخلی	۵	خود باوری	
	نهادینه‌شدن و جدان‌کاری و انضباط اجتماعی در نظام اداری	تعهدسازمانی	۱	استفاده از همه توان، استعداد و ابتکار تکیه بر پیشرفت علمی و شرکت‌های دانش‌بنیان	
		پابندی به آداب و رسوم	۲	و جدان‌کاری تعهد	
هدف	ایجاد نظام اداری پاسخگو و مسئولیت‌پذیر در مقابل مردم	پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری	۳	انضباط اداری	
		مردمی‌بودن	۱	فرهنگ‌سازمانی	
	مسئولیت‌پذیری	پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری	پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری	۲	مسئولیت‌پذیری
			مردمی‌بودن	۴	پاسخگویی
هدف	مسئولیت‌پذیری مقابل مردم	مردمی‌بودن	۲	شفافیت اطلاعات	
		مردمی‌بودن	۲	تکریم ارباب و رجوع	

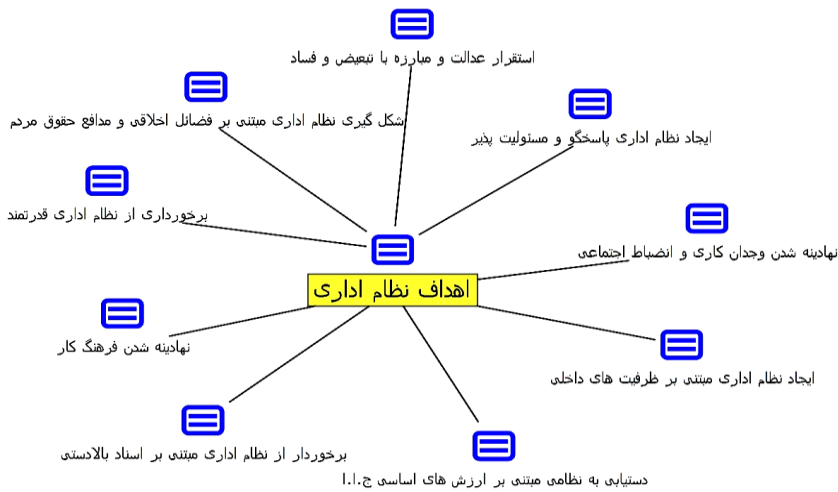
ماهیت	مضمون	مقوله	فراوانی	گزاره
هدف	استقرار عدالت و عدم تبعیض و فساد در نظام اداری	عدالت محوری	۳	شفافیت مالی
			۵	رعایت عدالت
		برخورد قاطع و قانونی	۱	برخورد با متخلفین
			۲	قاطعیت و جدیت
هدف	شکل‌گیری نظام اداری مبتنی بر فضایل اخلاقی و حمایت‌کننده حقوق اساسی و مشروع مردم	تعالی‌سازمانی	۳	ارائه خدمات و محصولات با کیفیت
			۴	حمایت از حقوق مردم
		اخلاق مداری	۳	ایجاد امید در مردم
			۱	رعایت فضائل اخلاقی
			۲	ایجاد بستر جهت ترویج فضائل
			۲	ایجاد بستر جهت ترویج فضائل
هدف	برخوردارشدن از نظام اداری قدرتمند و تقویت‌کننده اقتدار ملی	پاسخگویی به نیازهای حکمرانی	۴	استفاده از روش‌های علمی
			۲	تصمیم‌گیری سریع و قاطع
		نظام اداری بهره‌ور	۳	کارایی
			۵	اثربخشی
هدف	نهادینه‌شدن فرهنگ کار	اهمیت قائل شدن به کار خودکنترلی	۱	افزایش ساعت کار مفید
			۲	مدیریت زمان
			۳	تلاش و مجاهدت
هدف	برخوردارشدن از نظام اداری به‌عنوان زیرساخت اساسی توسعه کشور و تحقق اهداف سند	توسعه کشور	۴	توسعه فرهنگی و اجتماعی
			۳	توسعه اقتصادی
			۱	سیاسی و نظامی
		تحقق سند چشم‌انداز	۲	حمایت از تولید
			۴	حمایت از اشتغال
هدف	دستیابی به نظام اداری مبتنی بر ارزش‌های اساسی نظام ج.ا.ا. و الگوی ایرانی-اسلامی	رعایت شریعت اسلام	۲	اسلامی‌بودن نظام اداری
			۳	ایمان و اعتقاد به خدا
			۵	جلب رضای خدا
			۱	خداترسی
		رعایت فرهنگ ایرانی و اسلامی	۲	توسعه فرهنگ اسلامی-ایرانی
			۲	توسعه فرهنگ اسلامی-ایرانی
تکرار	تعالی محوری واقع‌بینانه با رویکرد اسلامی	تعالی معنوی	۳	اعتقادات
			۴	رفتار
			۳	شخصیت

ماهیت	مضمون	مقوله	فراوانی	گزاره
		تعالی علمی - تخصصی	۱	تعالی علمی
			۲	تعالی فنی و تخصصی
دکترین	همسویی با ولایت‌فقیه	التزام فکری	۴	پایبندی به اصول
			۲	پایبندی به ارزش‌ها
		التزام عملی	۳	به‌کار بستن تدابیر
			۵	پیروی عملی
دکترین	مراقبت و پاسخگو بودن در اندیشه و عمل	التزام فکری و اعتقادی به پاسخگویی	۱	پاسخگویی در مقابل افکار و اندیشه
			۲	پاسخگویی در قبال اعمال و رفتار
		۳	پاسخگویی در مقابل وظایف و مسئولیت‌ها	
دکترین	تأکید بر نظارت درونی	التزام فکری و اعتقادی به نظارت	۴	کنترل افکار
			۳	کنترل اعتقادات
		التزام عملی به نظارت	۱	نظارت بر رفتار فردی
			۲	نظارت بر رفتار سازمانی
دکترین	قانون‌گرایی و قانون‌مداری	آشنایی با قوانین و مقررات	۴	آشنایی با قانون اساسی
			۲	آشنایی با قوانین موضوعی
		به‌کارگیری و پاسخگویی در مقابل قوانین و مقررات	۳	به‌کارگیری قوانین
			۵	پاسخگویی در برابر قوانین
دکترین	عدالت‌محوری در امور	تخصیص منابع	۱	اقدامات مستقیم مالی
			۲	اقدامات غیرمستقیم مالی
		رفتار و برخورد	۳	تبعیض
			۴	تکریم و احترام
دکترین	محور قراردادن مبانی اسلام در خدمت به مردم	آشنایی با مبانی اسلام	۳	شناخت مبانی اسلام
			۱	اهمیت قائل شدن مبانی
		به‌کارگیری مبانی اسلام	۲	استفاده از مبانی اسلام
			۴	ارزیابی ارائه خدمات مبتنی بر مبانی
دکترین	خدمت به مردم با توکل به خداوند	آشنایی با توکل و اصول آن	۲	توجه به توکل و اصول آن
			۳	آشنایی با توکل
		به‌کارگیری توکل و پایبندی به آن	۵	استفاده از توکل و اصول آن

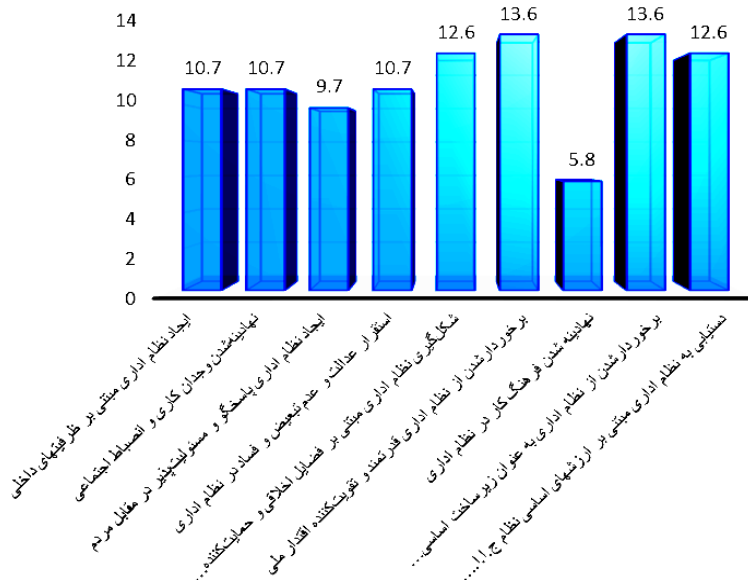
ماهیت	مضمون	مقوله	فراوانی	گزاره
دکترین	رعایت عقلانیت، حکمت و مصلحت و رضایتمندی مردم در انجام امور	رعایت عقلانی و	۱	توجه به عقلانیت
		حکمت در انجام امور	۲	توجه به حکمت
		رعایت مصلحت و	۳	توجه به مصلحت
		رضایتمندی در انجام امور	۴	توجه به رضایت مندی مردم
دکترین	اعتقاد به وجدان کاری و انضباط اجتماعی	اعتقاد به وجدان کاری	۳	آشنایی با وجدان کاری
		اعتقاد به انضباط اجتماعی	۱	رعایت وجدان کاری
			۲	آشنایی با انضباط
			۴	رعایت انضباط
دکترین	یکپارچگی و هماهنگی درونی در نظام اداری	یکپارچگی در نظام اداری	۲	یکپارچگی و هماهنگی در برنامه ریزی
		هماهنگی درونی نظام اداری	۳	یکپارچگی و هماهنگی در سازماندهی
			۵	یکپارچگی و هماهنگی در هدایت و رهبری
			۱	یکپارچگی و هماهنگی در پیاده سازی و اجزاء
دکترین	نفی سلطه بیگانگان	شناخت دوست و دشمن	۲	شناخت دوست
		مقاومت در برابر سلطه خواهی بیگانگان	۳	شناخت دشمن
			۴	آشنایی با نیات دشمن
			۳	مقاومت در برابر دشمن
دکترین	دانش محوری	آشنایی با دانش	۱	آشنایی با دانش روز
		استفاده از دانش برای حل مسائل	۲	حمایت از کسب دانش
			۴	استفاده از دانش برای حل مسائل
			۲	حمایت از فعالیت های دانش محور
سیاست	انعطاف پذیری و کاهش تمرکز اداری و سازمان	انعطاف پذیری	۳	انعطاف پذیری
		کاهش تمرکز	۲	تفویض اختیار
			۱	مشارکت
سیاست	رعایت اسناد بالادستی در نظام اداری	وجود اسناد بالادستی	۲	تدوین اسناد
		استفاده از اسناد و پایبندی به آنها	۳	آشنایی کارکنان با اسناد بالادستی
			۴	اعتقاد و پایبندی به اسناد
			۳	به کارگیری اسناد
سیاست	حداکثر استفاده از ظرفیت های مردمی در اداره امور عمومی	اعتقاد به استفاده از ظرفیت های مردمی	۱	آشنایی با ظرفیت های مردمی
		به کارگیری ظرفیت های مردمی	۲	اعتقاد به استفاده از ظرفیت های مردمی
			۴	استفاده از ظرفیت های مردمی

ماهیت	مضمون	مقوله	فراوانی	گزاره
سیاست	نصب‌العین قراردادن قانون در تصمیم‌گیری‌ها	آشنایی با قوانین و مقررات	۲	آشنایی با قوانین و مقررات
			۳	اعتقاد به قوانین و مقررات
		استفاده و به‌کارگیری قوانین و مقررات	۳	به‌کارگیری قوانین و مقررات
			۱	پایبندی به اجزاء آنها
سیاست	محور قرار دادن نیازهای مادی و معنوی مردم در تصمیم‌گیری‌ها	اشراف به نیازهای مادی و معنوی مردم	۲	اشراف به نیازهای مادی
			۳	اشراف به نیازهای معنوی
		التزام به برآوردن نیازهای مردم	۴	اعتقاد به برآوردن نیازهای مردم
			۳	التزام عملی به برآوردن نیازها
سیاست	رعایت حق‌الناس و اجتناب از اقدامات حمایت‌کننده غیرعادلانه	آشنایی با حق‌الناس	۱	آشنایی با حق‌الناس
			۲	اعتقاد به حق‌الناس
		رعایت حق‌الناس	۴	توجه به حق‌الناس
			۲	التزام عملی به رعایت حق‌الناس
سیاست	توجه ویژه به التزام عملی کارکنان نظام اداری به تدابیر رهبری	شناخت و آشنایی با تدابیر	۳	شناخت و آشنایی با تدابیر
			۴	اعتقاد به این تدابیر
		التزام عملی به تدابیر	۳	استفاده از این تدابیر در فرایند انجام امور
			۱	التزام عملی به این تدابیر
سیاست	اجتناب از انحصار دولتی در امور قابل واگذاری به بخش خصوصی	جلب مشارکت بخش خصوصی	۲	اعتقاد به مشارکت بخش خصوصی
			۴	جلب مشارکت بخش خصوصی
		حمایت از بخش خصوصی	۲	واگذاری امور به بخش خصوصی
			۳	حمایت از بخش خصوصی
سیاست	ساده‌سازی و شفافیت در قوانین و مقررات	شفافیت فرایند قانونگذاری	۲	شفافیت فرایند تصویب
			۱	سادگی قوانین
		کاربردی بودن قوانین	۲	کاربردی بودن
			۳	پایبندی به قوانین
سیاست	خودکنترلی و خودارزیابی مستمر، کارآمد و اثربخش فردی و سازمانی	خودکنترلی و خودارزیابی فردی	۴	خودکنترلی فردی
			۳	خودارزیابی فردی
		خودکنترلی و خودارزیابی سازمانی	۱	خودکنترلی سازمانی
			۲	خودارزیابی سازمانی
سیاست	تکیه بر چابکی، تناسب و منطقی در ساختارهای اداری	تناسب ساختارها با امور	۴	تناسب ساختارها با امور
			۲	کاربردی بودن ساختارها
		چابکی ساختارها	۳	انعطاف‌پذیری ساختارها
			۱	سرعت عکس‌العمل و واکنش ساختارها

گزاره	فراوانی	مقوله	مضمون	ماهیت
اعتقاد به مشارکت دادن	۱	اعتقاد به مشارکت مردمی	تکیه بر مشارکت مردمی در نظام اداری	مبتنی
استفاده از مشارکت کارکنان	۲			
پیش بینی فرآیندهای مشارکت	۳	ایجاد فرآیندهای مشارکت مردمی		
مناسب بودن فرآیندهای مشارکت مردمی	۴			

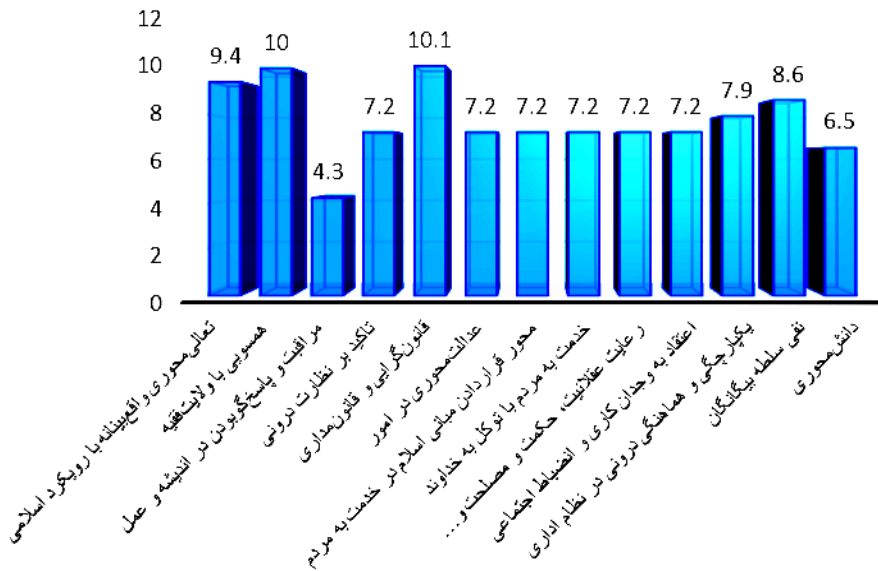
شکل شماره ۱. اهداف راهبردی نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی فقیه

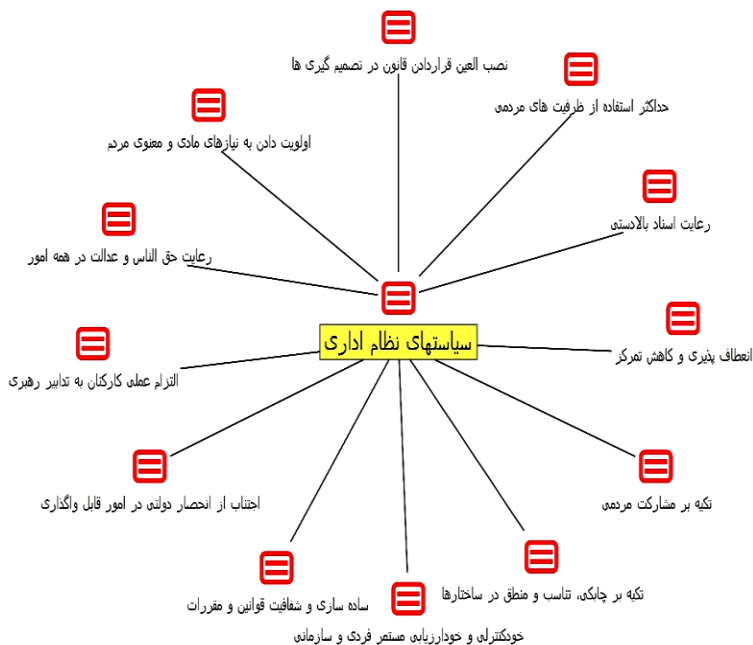
نمودار شماره ۲. درصد فراوانی کدهای مرتبط با اهداف راهبردی مبتنی بر فرمایشات ولی فقیه

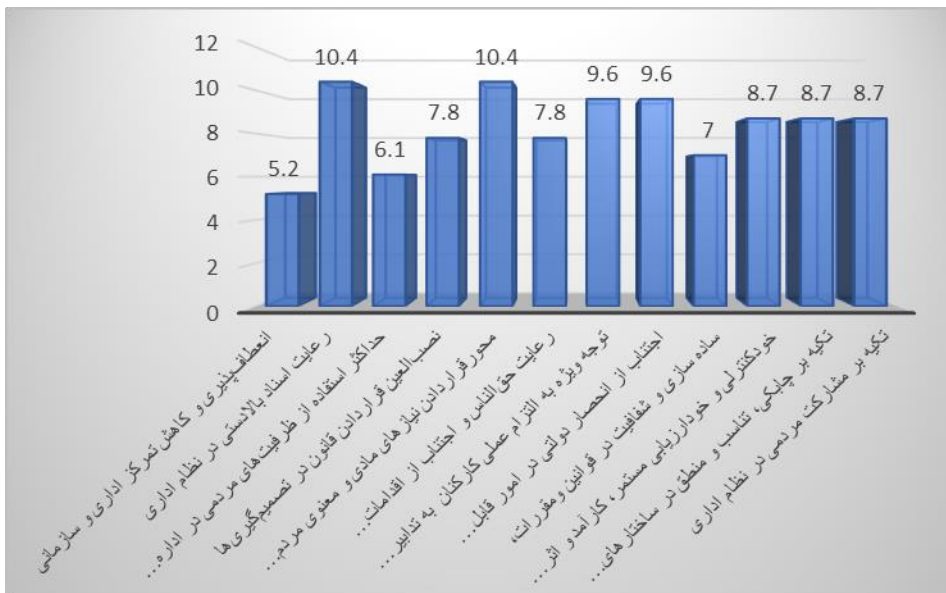
شکل شماره ۳. دکترین‌های نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی‌فقیه

نمودار شماره ۴. درصد فراوانی کدهای مرتبط با دکترین‌های نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی‌فقیه

شکل شماره ۵. سیاست‌های نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی فقیه

نمودار شماره ۶. درصد فراوانی کدهای مرتبط با سیاست‌های نظام اداری مبتنی بر فرمایشات ولی فقیه

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتایج تحقیق

با توجه به تجزیه و تحلیل انجام‌شده، نتایج تحقیق به ترتیب در قالب ارکان جهت‌ساز اداره امور نظام اداری در گفتمان ولایت‌فقیه، استخراج و به ترتیب زیر دسته‌بندی شده است.

الف) اهداف راهبردی نظام اداری

- ۱) ایجاد نظام اداری پاسخگو و مسئولیت‌پذیر در مقابل مردم؛
- ۲) نهادینه شدن فرهنگ کار در نظام اداری؛
- ۳) استقرار عدالت و عدم تبعیض و فساد در نظام اداری؛
- ۴) برخوردارشدن از نظام اداری قدرتمند و تقویت‌کننده اقتدار ملی؛
- ۵) شکل‌گیری نظام اداری مبتنی بر فضایل اخلاقی و حمایت‌کننده حقوق اساسی و مشروع مردم؛
- ۶) ایجاد نظام اداری مبتنی بر ظرفیت‌های داخلی؛
- ۷) دستیابی به نظام اداری مبتنی بر ارزش‌های اساسی نظام ج.ا.ا. و الگوی ایرانی و اسلامی؛
- ۸) نهادینه‌شدن وجدان‌کاری و انضباط اجتماعی در نظام اداری؛
- ۹) برخوردارشدن از نظام اداری به‌عنوان زیرساخت اساسی توسعه و تحقق اهداف سند چشم‌انداز.

شکل شماره ۷. اهداف نظام اداری در گفتمان ولایت فقیه

ب) دکرین‌های نظام اداری

- ۱) عدالت‌محوری در امور؛
- ۲) محور قراردادن مبانی اسلام در خدمت به مردم؛
- ۳) مراقبت و پاسخگو بودن در اندیشه و عمل؛
- ۴) اعتقاد به وجدان کاری و انضباط اجتماعی؛
- ۵) تعالی محوری واقع‌بینانه با رویکرد اسلامی؛
- ۶) دانش‌محوری؛
- ۷) همسویی با تدابیر ولایت فقیه؛
- ۸) رعایت عقلانیت، حکمت و مصلحت و رضایتمندی مردم در انجام امور؛
- ۹) یکپارچگی و هماهنگی درونی در نظام اداری؛
- ۱۰) نفی سلطه بیگانگان؛
- ۱۱) قانون‌گرایی و قانون‌مداری؛
- ۱۲) خدمت به مردم با توکل به خداوند؛
- ۱۳) تأکید بر نظارت درونی.

شکل شماره ۸. دکترین‌های نظام اداری در گفتمان ولایت فقیه

ج) سیاست‌های راهبردی نظام اداری

- ۱) محور قراردادن نیازهای مادی و معنوی مردم در تصمیم‌گیری‌ها؛
- ۲) انعطاف‌پذیری و کاهش تمرکز اداری و سازمانی؛
- ۳) ساده‌سازی و شفافیت در قوانین و مقررات؛
- ۴) نصب‌العین قراردادن قانون در تصمیم‌گیری‌ها؛
- ۵) خودکنترلی و خودارزیابی مستمر، کارآمد و اثربخش فردی و سازمانی؛
- ۶) حداکثر استفاده از ظرفیت‌های مردمی در اداره امور؛
- ۷) تکیه بر چابکی، تناسب و منطق در ساختارهای اداری؛
- ۸) تکیه بر مشارکت مردمی در نظام اداری؛
- ۹) رعایت حق‌الناس و اجتناب از اقدامات حمایت‌کننده غیرعادلانه؛
- ۱۰) رعایت اسناد بالادستی در نظام اداری؛
- ۱۱) توجه ویژه به التزام عملی کارکنان به تدابیر رهبری؛
- ۱۲) اجتناب از انحصار دولتی در امور قابل واگذاری به بخش خصوصی.

شکل شماره ۹. سیاست‌های نظام اداری در گفتمان ولایت فقیه

پیشنهادها

با توجه به اینکه اهداف، دکرین و سیاست‌های نظام اداری به عنوان ارکان جهت‌ساز ارائه شده، بر پایه گفتمان ولایت فقیه و مبانی اسلامی‌اند و از جامعیت و کفایت لازم برخوردار می‌باشند، پیشنهاد می‌شود حوزه‌های زیر اقدامات لازم را به شرح زیر به انجام برسانند:

حوزه‌های سیاست‌گذاری

- مجمع تشخیص مصلحت نظام با توجه به ارکان جهت‌ساز استخراج شده از فرمایشات مقام معظم رهبری، نسبت به اخذ تأیید و نظر نهایی ایشان در خصوص موارد فوق و ابلاغ آنها به مبادی ذی ربط جهت اجرا اقدام نماید.
- مجلس شورای اسلامی نسبت به تصویب قوانین لازم در جهت اجرائی شدن ارکان مورد بحث در نظام اداری کشور مبادرت نماید.

حوزه‌های اجرایی

- سازمان برنامه و بودجه، سازمان امور اداری و استخدامی کشور و دیگر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط: برنامه‌های کلان نظام اداری را با مدنظر داشتن ارکان جهت‌ساز پیشنهادی، تنظیم و اجرا کنند.

محققین

- برنامه‌های تحقیقاتی خویش را در حوزه نظام اداری برای تحقق هر چه بهتر ارکان مذکور، پیش بینی و اجرا نمایند.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در سایت: www.Khamenei.ir
- امام خمینی (ره) (۱۳۸۲)، صحیفه نور، ج ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۸، ۹ و ۱۱، چاپ سوم، تهران، دفتر حفظ و نشر آثار امام (ره).
- امام خمینی (۱۳۷۳)، ولایت فقیه، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار انقلاب اسلامی.
- بارانی، صمد؛ ابوالحسن فقیهی و نجف بیگی، رضا (۱۳۹۶)، موانع تحول نظام اداری ایران: مطالعه‌ای در فرهنگ‌سازمانی، پژوهش‌های مدیریت عمومی، سال دهم، شماره سی و ششم، صص ۳۰-۵.
- توحیدی، ارسطو (۱۳۸۹)، جزوه درسی طرح ریزی راهبردی، برنامه‌ریزی و بودجه بندی دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران.
- سایت دانشگاه عالی دفاع ملی
- طباطبایی، سیداحمد (۱۳۹۰)، پایه‌های تحول در نظام اداری، چاپ اول (۱۳۹۰)، تهران، انتشارات فرآزم‌پردازش.
- فرج‌وند، اسفندیار (۱۳۹۰)، مبانی مدیریت دولتی، نشر فروزش، چاپ چهارم.
- قرائی مقدم، امان‌الله (۱۳۸۲)، مدیریت آموزشی، تهران، نشر ابجد
- کاظمی بیدگلی، سیدعباس (۱۳۸۹)، مدلی برای تدوین و اجرای برنامه‌های اصلاح و بهبود ظرفیت اداری در ایران، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده مدیریت و اقتصاد.

ب. منابع لاتین

- Barabashev, A., & Straussman, J. D. (2007). Public service reform in Russia, 1991–2006. *Public Administration Review*, 67(3), 373-382.
- Corkery, Joan, Turkia Ould Daddah, Colm O'Nuallain, and Tony Land, eds. (1998). **Management of Public Service Reform: A Comparative Review of Experiences in the Management of Programs of Reform of the Administrative Arm of Central Government.** Fairfax, VA: IOS Press
- Fernandez, S., & Rainey, H. G. (2006). Managing successful organizational change in the public sector. *Public administration review*, 66(2), 168-176.
- Frederickson, H. G. (1997). **The spirit of public administration** (Vol. 80). San Francisco: Jossey-Bass Publishers
- Goldfinch, F. Shaun and Wallis, L. Joe. (2009). **International Handbook of Public Management Reform**, Edward Elgar Publishing, Inc. Massachusetts

- Hood, Christopher. (1998). **The Art of the State: Culture, Rhetoric, and Public Management**, London: Oxford University Press.
- Katter, J., & Kohen, D. (2005). **process of change**, translated by Mohammad Ebrahim Mahjoob., Tehran: AFRA-Publication.
- Kettl, D. F. (1997). The global revolution in public management: Driving themes, missing links. *Journal of Policy Analysis and management*, 446-462.
- Kettl, D. F., Ingraham, P. W., Sanders, R. P., & Horner, C. (2010). **Civil service reform: Building a government that works**. Brookings Institution Press
- Light, P. C. (1998). **The tides of reform: Making government work**, 1945-1995. Yale University Press.
- Lynn Jr, L. E. (2006). **Public management: Old and new**. Routledge. 33-
Management and Planning Organization. (2001). **the report of change plan in administrative system**, Tehran. (In Persian)
- Neshkova, Milena I., & Tatiana Kostadinova.(2012). The Effectiveness of administrative Reform in New Democracies. *Public Administration Review*.
- Osborne, D. Gaebler. (1992). **Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector**. Reading: Addison-Wesley
- Peters, B. Guy. (1996). **The Future of Governing: Four Emerging Models**, Lawrence, KS: University Press of Kansas.
- Politt, Christopher. (1996). Anti-statist reforms and new administration direction: Public administration in the United Kingdom, *Public Administration Review*, Vol.56, NO.1, pp. 216-228.
- Witesman, E. M., & Wise, C. R. (2012). The reformer's spirit: How public administrators fuel training in the skills of good governance. *Public Administration Review*, 72(5), 710-720.

